

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА



ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради НУОЗ України  
імені П. Л. Шупика

Протокол від 21.12.2022 № 10

Заступник голови вченої ради

чл. кор. НАМН України

професор

Олександр ТОЛСТАНОВ

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА  
у сфері післядипломної освіти  
(підготовка в інтернатурі)

Галузь знань:	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність:	222 «Медицина»
Вид освітньої діяльності:	сфера післядипломної освіти – підготовка в інтернатурі
Професійна кваліфікація:	лікар-спеціаліст «Психіатрія»

## ПЕРЕДМОВА

Ця освітня програма розроблена на основі передового світового досвіду і сучасних тенденцій підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Психіатрія».

Освітня програма ґрунтується на положеннях Конституції України, законах України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про професійний розвиток працівників", Наказу МОЗ України від 14 липня 2022 року № 1219 "Про затвердження примірних програм підготовки в інтернатурі за спеціальностями «Акушерство та гінекологія», «Внутрішні хвороби», «Дитяча хірургія», «Епідеміологія», «Неврологія», «Офтальмологія», «Ортопедія і травматологія», «Педіатрія», «Психіатрія», «Хірургія», «Стоматологія», «Медична психологія», «Медицина невідкладних станів», «Інфекційні хвороби», Наказу МОЗ України № 1254 від 22 червня 2021 року "Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію", зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703; Наказу МОЗ України від 16.03.2022 р. № 493 "Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254", Наказу МОЗ України № 805 від 13 травня 2022 року "Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254", Довідника кваліфікаційних характеристик професій. Випуск 78 «Охорона здоров'я»; Статуту НУОЗ України імені П. Л. Шупика та інших локальних нормативних документів, що регламентують підвищення кваліфікації та підготовку фахівців галузі знань «Охорона здоров'я» на післядипломному етапі.

Програмні результати навчання (ПРН) за освітньою програмою у сфері післядипломної освіти (підготовка в інтернатурі) – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти й які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх та практичних компонентів, що передбачають оволодіння компетентностями, визначеними Національною рамкою кваліфікацій (Довідника кваліфікаційних характеристик професій. Випуск 78 «Охорона здоров'я») для лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Психіатрія».

Під час навчання за ОП у сфері післядипломної освіти (підготовка в інтернатурі) за спеціальністю «Психіатрія» лікарі-інтерни мають усі права і несуть відповідальність за свої дії відповідно до чинного законодавства.

Рецензенти:

Мішиєв В. Д. – завідувач кафедри дитячої, загальної та судової психіатрії і наркології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, д. мед. н., професор;

Олійник О. П. – Заступник генерального директора з наукової роботи і освітньої діяльності ДУ «Інститут психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків МОЗ України», д.м.н, с.н.с.

**СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ**

<b>Пилягіна Галина Яківна</b>	завідувач кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, д. мед. н., професор
<b>Уралова Людмила Тимофіївна</b>	доцент кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, к. мед. н., доцент
<b>Гончар Тимур Олексійович</b>	доцент кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, к. мед. н., доцент
<b>Зубатюк Оксана Викторівна</b>	асистент кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, к. мед. н.

**1. Профіль освітньої програми**  
**Спеціальність «Внутрішні хвороби»**  
**Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»**

<b>1 – Загальна інформація</b>	
<b>Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу</b>	Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика
<b>Ступінь освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу</b>	післядипломна освіта, інтернатура, лікар-спеціаліст «Психіатрія»
<b>Офіційна назва освітньої програми</b>	Освіта дорослих, післядипломна освіта у сфері охорони здоров'я, спеціалізація (первинна) Спеціальність «Психіатрія» Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
<b>Тип диплому та обсяг освітньої програми</b>	Сертифікат лікаря Загальний обсяг програми за спеціальністю «Психіатрія» складає 22 місяці, 3960 години, 132 кредити ECTS з яких передбачено: 6 місяців навчання на кафедрі терапії та суміжних кафедрах (1080 годин, 36 кредити ECTS) освітня частина інтернатури і 16 місяців стажування на базі стажування (2880 годин, 96 кредити ECTS) – практична частина інтернатури.
<b>Цикл/рівень</b>	Сфера післядипломної освіти (первинна спеціалізація)
<b>Передумови вступу</b>	Другий (магістерський) рівень вищої освіти за спеціальністю 222 «Медицина», 228 «Педіатрія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» (розповсюджується на післядипломну підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» кваліфікації «Лікар» за спеціальностями 7.12010001 «Лікувальна справа», 12010002 «Педіатрія») Наказ МОЗ України № 493 від 16.03.2022
<b>Мова(и) викладання</b>	Українська
<b>Термін дії освітньої програми</b>	5 років
<b>Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми</b>	<a href="https://www.nuozu.edu.ua/nv/po/internatura/informatsiia-pro-osvitno-naukovi-prohramy-ta-navchalno-metodychne-zabezpechennia">https://www.nuozu.edu.ua/nv/po/internatura/informatsiia-pro-osvitno-naukovi-prohramy-ta-navchalno-metodychne-zabezpechennia</a>
<b>2 – Мета освітньої програми</b>	
<p><b>Метою програми</b> є якісна теоретична та практична підготовка лікарів - інтернів відповідно до вимог системи якості підготовки кадрів для сфери «Охорони здоров'я» до атестації з метою присвоєння звання «Лікар - спеціаліст» за спеціальністю «Психіатрія», формування здатності застосовувати набуті знання, вміння та практичні навички у подальшій самостійній професійній діяльності.</p>	
<b>3 – Характеристика освітньої програми</b>	
<b>Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)</b>	<b>Галузь знань:</b> Охорона здоров'я <b>Спеціальність 222 Медицина</b> <b>Спеціалізація «Психіатрія»</b> <b>Об'єктами вивчення є:</b> профілактика, діагностика та лікування психічних розладів.

	<p><b>Цілі навчання:</b> спрямовані на здобуття знань, навичок та вмінь, достатніх для впровадження у практичну медицину та інші сфери життя; розвиток здатності до безперервного розвитку та самовдосконалення.</p> <p><b>Теоретичний зміст предметної області:</b> концепції, принципи і теорії профілактики, діагностики та лікування психічних розладів на індивідуальному, родинному та популяційному рівнях.</p> <p><b>Методи, методики та технології:</b> комунікативні та професійні компетентності щодо анамнестичних, клінічних, лабораторних, інструментальних методів провадження діагностичного процесу, визначення провідних симптомів та синдромів, визначення попереднього та клінічного діагнозу; технології діагностики, лікування та профілактики захворювань, управління та організації роботи в галузі охорони здоров'я</p> <p><b>Інструменти та обладнання:</b> пристрої, прилади та обладнання для клінічної, функціональної та інструментальної діагностики, необхідні для навчання в інтернатурі.</p>
<b>Орієнтація освітньої програми</b>	Освітня, прикладна
<b>Основний фокус освітньої програми та спеціалізації</b>	<p>Освітня програма спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців, які володіють сучасними знаннями і необхідними практичними навичками та спроможні розпочати професійну діяльність у закладах охорони здоров'я, міжнародних проектах чи урядових структурах охорони здоров'я. Відповідає вимогам роботодавців у сфері охорони здоров'я за спеціальністю «Психіатрія»</p> <p>Ключові слова: психічні розлади, компетентність, практичні навички, програмні результати, медицина, лікар, вища освіта</p>
<b>Особливості програми</b>	<p>Навчальний план і програма інтернатури призначені для підготовки випускників закладів вищої освіти, що готують фахівців у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Психіатрія». Допуск до навчання в інтернатурі за спеціальністю «Психіатрія» здійснюється після одержання особою базової медичної освіти, в результаті якої було набуто базові медичні знання на основі рейтингового розподілу. Навчання включає в себе теоретичну і практичну підготовку в університеті а також у медичному закладі, схваленому для цієї мети компетентними інстанціями або органами в якості бази проходження інтернатури.</p> <p>Додаток 2 Наказу МОЗ України від 14.07.2022 р. № 1219</p>
<b>4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання</b>	
<b>Придатність до працевлаштування</b>	Професійна робота за ДК 003:2010 2221.2/20417 Лікар-психіатр
<b>Подальше навчання</b>	<p>Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.</p> <p>Здобуття додаткових кваліфікацій та лікарських спеціалізацій (вторинних) в системі освіти дорослих.</p> <p>Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування</p>

<b>5 – Викладання та оцінювання</b>	
<b>Викладання та навчання</b>	Особистісно-центроване, особистісно орієнтоване навчання, компетентнісний підхід; активні та інтерактивні методи навчання, самонавчання; сучасні освітні технології; проблемна, інформаційно-комунікаційна, тренінгові тощо.
<b>Оцінювання</b>	<p>Для визначення початкового рівня знань і практичних навиків на початку першого року навчання на кафедрі проводиться базовий контроль знань, який складається з двох етапів. Перший етап – перевірка рівня оволодіння практичними навичками, який проводиться у відділенні біля ліжка хворого із заповненням відповідних атестаційних листків, другий етап – тестовий контроль, який проводиться у вигляді вирішення тестових завдань чи у вигляді комп'ютерного контролю. Результати базового контролю враховуються при складанні індивідуального плану підготовки в інтернатурі. Викладання кожного розділу дисциплін закінчується перевіркою засвоєння практичних навичок з даної дисципліни.</p> <p>При завершенні освітньої частини першого року навчання в інтернатурі на відповідній кафедрі НУОЗ України імені П. Л. Шупика проводиться підсумковий контроль, що включає в себе тестовий контроль рівня знань та умінь, перевірку професійної практичної підготовки лікаря-інтерна, співбесіду. Практична частина підсумкового контролю знань лікарями інтернами може розпочинатись заздалегідь, шляхом їх участі в клінічних, інструментальних, санітарно-епідеміологічних обстеженнях, виробничих процесах тощо у присутності викладача. Лікарі-інтерни, які не атестовані за результатами підсумкового контролю або не з'явилися на нього без поважних причин, зобов'язані пройти підсумковий контроль у терміни, погоджені з деканатом (відділом) інтернатури, але не пізніше двох місяців від початку нового навчального року. Повторне нескладання підсумкового контролю кваліфікується як невиконання навчального плану. На перших заняттях другої освітньої частини інтернатури розглядається стан виконання індивідуального навчального плану інтерна, дискусійні та проблемні питання, що виникли під час проходження інтернатури на базах стажування.</p> <p>По закінченні терміну підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни підлягають атестації для визначення знань і практичних навиків з присвоєнням звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Психіатрія».</p> <p>За період навчання в інтернатурі лікар-інтерн повинен скласти ліцензований іспит «Крок 3. Загальна лікарська підготовка», який є обов'язковою частиною атестації для присвоєння кваліфікації лікаря-спеціаліста, базується на освітній програмі підготовки спеціаліста за спеціальність «Психіатрія» в інтернатурі, що визначено відповідними регламентуючими документами.</p> <p>Атестація лікарів-інтернів включає в себе: іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіду за спеціальністю для лікаря-інтерна, яка є формою підсумкової оцінки рівня засвоєння навчальної програми інтернатури.</p> <p>При проведенні оцінки володіння практичними навичками лікарі-інтерни підлягають обов'язковому контролю вміння провести обстеження хворого, тлумачити результати допоміжних досліджень,</p>

	<p>провести диференційний діагноз, виставити клінічний діагноз, призначити лікування конкретному хворому, надати невідкладну допомогу (включаючи проведення серцево-легеневої реанімації на тренажері), вирішити питання експертизи працездатності.</p> <p>Співбесіда як форма підсумкової оцінки рівня засвоєння навчальної програми інтернатури проводиться з кожним лікарем-інтерном. За результатами співбесіди з урахуванням оцінок попередніх етапів приймається рішення про рівень підготовки лікаря-інтерна і присвоєння йому звання лікаря-спеціаліста.</p> <p>Проведення атестації та підведення її підсумків регламентуються Положення про інтернатуру.</p>
<p><b>Академічні права особи, що навчається</b></p>	<p>Лікарі-інтерни мають право:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● користуватися лабораторіями, кабінетами, аудиторіями, читальними залами, бібліотеками та іншими навчальними і допоміжними підрозділами бази стажування лікарів-інтернів та закладу вищої освіти, що здійснює підготовку лікарів-інтернів, в якому вони навчаються в інтернатурі;</li> <li>● брати участь у виробничих нарадах кафедр в частині обговорення питань удосконалення освітнього процесу та інших питань, пов'язаних з навчанням лікарів-інтернів;</li> <li>● здійснювати діяльність з відповідної спеціальності з прогресивним рівнем складності під час проходження програми інтернатури;</li> <li>● ініціювати зміну бази лікарів-інтернів у порядку, визначеному пунктом 2 розділу VII цього Положення, у разі ненадання базою стажування обсягу роботи відповідно до програми підготовки в інтернатурі з певної спеціальності.</li> <li>● брати участь у науково-практичних конференціях, та інших навчальних заходах, які за тематикою відповідають програмі навчання в інтернатурі.</li> </ul>
<p><b>6 – Програмні компетентності</b></p>	
<p><b>Інтегральна компетентність (ІК)</b></p>	<p>Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати комплексні проблеми в сфері внутрішньої медицини застосовуючи теоретичні знання, практичні навички та вміння з метою надання в фаховій, високоякісній медичній допомозі за спеціальністю «Психіатрія».</p>
<p><b>Загальні компетентності (ЗК)</b></p>	<p>ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.</p> <p>ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності.</p> <p>ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня.</p> <p>ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.</p> <p>ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою.</p> <p>ЗК 06. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці.</p> <p>ЗК 07. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка).</p>

	<p>ЗК 08. Здатність до адаптації, дії в новій ситуації, бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 09. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво-важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.).</p> <p>ЗК 010. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності.</p> <p>ЗК 11. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.</p> <p>ЗК 12. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.</p> <p>ЗК 13. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, заключний, супутній діагноз, невідкладні стани.</p> <p>ЗК 14. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної та невідкладної медичної допомоги за міжнародними протоколами.</p> <p>ЗК 15. Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.</p>
<p><b>Фахові компетентності (ФК)</b></p>	<p>ФК 01. Керуватися чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність лікарів та закладів охорони здоров'я.</p> <p>ФК 02. Знати організацію системи психіатричної допомоги населенню, швидкої і невідкладної допомоги.</p> <p>ФК 03. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування психічних розладів та їх ускладнень, у тому числі знати особливості перебігу цих недуг при соматичних захворюваннях та у пацієнтів старших вікових категорій.</p> <p>ФК 04. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування органічних психічних розладів.</p> <p>ФК 05. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування розладів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин.</p> <p>ФК 06. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування психотичних розладів різного генезу.</p> <p>ФК 07. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування афективних розладів .</p> <p>ФК 08. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування невротичних розладів, та розладів, пов'язаних зі стресом.</p> <p>ФК 09. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування розладів поведінки.</p> <p>ФК 10. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування розладів зрілої особистості.</p> <p>ФК 11. Вміння проводити діагностику та корекцію розумової відсталості, порушень психологічного розвитку та розладів дитячого віку.</p> <p>ФК 12. Вміння надавати невідкладну медичну допомогу та здійснювати інтенсивну терапію при невідкладних станах та загостреннях психічних розладів.</p> <p>ФК 13. Здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів.</p>



	<p>ФК 14. Застосовувати сучасні немедикаментозні методи лікування та реабілітації хворих психіатричного профілю</p> <p>ФК 15. Знати та аналізувати показники захворюваності, тимчасової непрацездатності, інвалідності, смертності у хворих терапевтичного профілю та шляхи їх зниження.</p> <p>ФК 16. Знати організацію роботи лікарсько-консультативної та медико-соціальної експертних комісій.</p> <p>ФК 17. Спроможність брати участь у різних формах науково-практичної комунікації (клінічні та клініко-патологоанатомічні конференції, круглі столи, дискусії) у сфері психіатрії та охорони здоров'я загалом.</p> <p>ФК 18. Планувати роботу лікаря-психіатра та здійснювати аналіз її результатів.</p> <p>ФК 19. Керувати роботою середнього медичного персоналу.</p> <p>ФК 20. Вести медичну документацію</p> <p>ФК 21. Забезпечення дотримання правил безпеки на робочому місці, збереження документації та носіїв діагностичних зображень.</p>
<b>7 – Програмні результати</b>	
	<p>ПРН 1. Володіти фаховими знаннями, вміннями, навичками при виконанні практичної діяльності в галузі внутрішньої медицини, а саме, в області психіатрії.</p> <p>ПРН 2. Здатність демонструвати високий ступінь самостійності, відповідальності при веденні хворих психіатричного профілю.</p> <p>ПРН 3. Вміти визначити і правильно розставити пріоритети проблем, які необхідно вирішити під час роботи з пацієнтами психіатричного профілю.</p> <p>ПРН 4. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій.</p> <p>ПРН 5. Вміти генерувати нові ідеї чи процеси у передових контекстах професійної діяльності.</p> <p>ПРН 6. Пояснювати принципи, специфічність та адекватність методів дослідження, інформативність отриманих результатів.</p> <p>ПРН 7. Впроваджувати результати наукових досліджень у медичну терапевтичну практику.</p> <p>ПРН 8. Доповідати, вести дискусію на клінічних та патолого-анатомічних конференціях на високому професійному рівні.</p> <p>ПРН 9. Демонструвати безперервний саморозвиток та самовдосконалення інтелектуального, професійного та загальнокультурного рівня, самореалізацію.</p> <p>ПРН 10. Організовувати лікувальний процес, оцінювати його ефективність, рекомендувати шляхи вдосконалення.</p> <p>ПРН 11. Мати навички міжособистісних взаємодій у медичному середовищі, організовувати роботу колективу, формуючи чіткі правила комунікації всередині та сприятливий мікроклімат для конструктивної взаємодії учасників.</p> <p>ПРН 12. Ефективно спілкуватися, ділитися інформацією за допомогою електронних медичних карт або інших цифрових технологій.</p> <p>ПРН 13. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, їх родичами, колегами по роботі.</p> <p>ПРН 14. Дотримуватися професійної доброчесності, нести відповідальність за результати лікування, профілактики,</p>

	реабілітації.
<b>8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми</b>	
<b>Кадрове забезпечення</b>	Кадрове забезпечення освітнього процесу відповідає Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності НУОЗ України імені П.Л. Шупика як закладу освіти у сфері вищої освіти. Викладання навчальних дисциплін здійснюється науково-педагогічними працівниками з науковим ступенем за профілем спеціальності.
<b>Матеріально-технічне забезпечення</b>	Реалізація освітньої програми у повному обсязі забезпечується матеріально-технічним забезпеченням, що відповідає вимогам щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти та створює умови для набуття інтернами спеціальних компетентностей: навчальні корпуси; навчальні та навчально-наукові лабораторії; симуляційні центри; комп'ютерні класи; гуртожитки; точки бездротового доступу до мережі Інтернет; мультимедійне обладнання; спортивний зал, спортивні майданчики. Площі приміщень, що використовуються в освітньому процесі, відповідають санітарним нормам, вимогам правил пожежної безпеки. Клінічні бази для практичної підготовки з спеціалізованими лабораторіями, сучасним обладнанням для діагностики, лікування та профілактики захворювань. З усіма клінічними базами укладені довгострокові угоди.
<b>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення</b>	Офіційний веб-сайт НУОЗ України імені П. Л. Шупика: <a href="https://www.nuozu.edu.ua/">https://www.nuozu.edu.ua/</a> .
<b>9 – Академічна мобільність</b>	
<b>Національна кредитна мобільність</b>	Не передбачено
<b>Міжнародна кредитна мобільність</b>	Не передбачено
<b>Навчання іноземних здобувачів вищої освіти</b>	Не проводиться. Можливе за умови володіння українською мовою іноземними здобувачами.

## 2. Перелік компонент освітньої програми та їх логічна послідовність

### 2.1. Перелік компонент ОП

#### Орієнтовний перелік освітніх компонентів (ОК) освітньої програми (ОП)

Код освітньої компоненти	Компоненти освітньої програми	Кількість годин / кредитів ЄКТС
<b><u>ОП Психіатрія</u></b>		
ОК 1	Організація психіатричної допомоги населенню.	18 /0,6
ОК 2	Загальна психопатологія.	30 /1,0
ОК 3	Органічні психічні розлади.	84 /2,8
ОК 4	Психічні розлади, пов'язані із вживанням психоактивних речовин.	80 /2,6
ОК 5	Шизофренія, шизотипові та маячні розлади.	180 /6
ОК 6	Афективні розлади.	130 /4,3
ОК 7	Невротичні та пов'язані зі стресом розлади.	144 /4,8
ОК 8	Поведінкові розлади.	54 /1,8
ОК 9	Розлади зрілої особистості.	84 /2,8
ОК 10	Розумова відсталість, порушення психологічного розвитку та розлади дитячого віку.	62 /2
ОК 11	Психофармакотерапія.	84 /2,8
ОК 12	Основи психотерапії.	24 /0,8
ОК 13	Інформаційні медичні технології.	4 /0,1
ОК 14	Медичне право.	4 /0,1
ОК 15	Менеджмент в охороні здоров'я.	8 /0,2
ОК 16	Вікова психологія.	8 /0,2
ОК 17	Медицина катастроф.	8 /0,2
ОК 18	Протидія насильству у сім'ї.	8 /0,2
ОК 19	Військово-медична допомога.	24 /0,8

#### Орієнтовний перелік практичних компонентів (ПК) освітньої програми (ОП)

Код практичної компоненти	Практичний компонент освітньої програми
<b><u>ОП Психіатрія</u></b>	
ПК 1	Застосовувати чинне законодавство про охорону здоров'я та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я у практичній діяльності лікаря, основні директивні документи, що визначають діяльність органів та установ охорони здоров'я
ПК 2	Використовувати основи медичного права у практичній діяльності лікаря-психіатра
ПК 3	Застосовувати правила оформлення медичної документації
ПК 4	Знати принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги в клініці психічних розладів
ПК 5	Дотримуватись принципів доказовості у психіатрії

ПК 6	Знати та виконувати правила експертизи тимчасової та постійної втрати працездатності
ПК 7	Знати основи статистичної звітності психічних розладів
ПК 8	Використовувати сучасну класифікацію психічних розладів, встановлювати клінічний діагноз та складати план етапного спостереження пацієнта
ПК 9	Визначати необхідність спеціальних методів дослідження: психометричних, патопсихологічних, лабораторних (аналіз крові, аналіз сечі), інструментальних, рентгенологічних. Оцінювати результати обстеження, проводити диференційну діагностику захворювань і встановлювати діагноз
ПК 10	Застосовувати комплексне лікування хворих на психічні розлади, користуючись спеціальними методами досліджень, складати план лікування та спостереження урологічних хворих відповідно до діючих стандартів та/або протоколів
ПК 11	Використовувати алгоритми надання допомоги за умови розвитку невідкладних станів, організувати інтенсивну терапію та реанімаційні заходи, виконувати спеціальні заходи при надзвичайних ситуаціях
ПК 12	Брати участь у моніторингу здоров'я, сприяти поширенню медичних знань серед населення
ПК 13	Керувати роботою середнього медичного персоналу
ПК 14	Дотримуватись принципів медичної деонтології
ПК 15	Використовувати сучасну фахову літературу та методи її узагальнення, постійно удосконалювати свій професійний рівень
ПК 16	Вміти: застосовувати основні принципи лікувально-евакуаторного забезпечення військ і населення під час надзвичайних ситуацій; застосовувати знання з принципів сучасної військової токсикології; застосовувати принципи психологічної і фізичної реабілітації; визначати ризик та об'єм при радіаційних ураженнях; визначити стан та об'єм ураження при та променевої хворобі, надавати медичну допомогу; застосовувати різні види та визначити обсяг медичної допомоги при пораненнях та ураженнях різної локалізації
ПК 17	Вміти: надавати спеціалізовану медичну допомогу хворим, зокрема швидко і невідкладну; застосовувати сучасні методи дослідження, специфічної діагностики, лікування, керуючись принципами доказової медицини; здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів; проводити протиепідемічні та профілактичні заходи під час лікування хворих; працювати в тісному контакті з лікарями інших спеціальностей та санітарно-епідеміологічною службою.
ПК18	Вміти: проводити скринінгову оцінку скарг і анамнезу пацієнта з психічними розладами; проводити психопатологічне обстеження пацієнтів із психічними розладами; обґрунтувати та призначити необхідний об'єм лабораторних та інструментальних обстежень у пацієнта з психічними розладами; провести диференційну діагностику психічного розладу; сформулювати психіатричний, наркологічний та психотерапевтичний діагноз; оцінити результати патопсихологічних та лабораторно-інструментальних методів дослідження; визначити показання до призначення психофармакотерапії та психотерапії; скласти схеми базисної терапії і реабілітації при окремих психічних розладах і станах; визначити показання до госпіталізації, організувати її.

## НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Психіатрія»  
на кафедрі психіатрії, психотерапії та медичної психології  
і суміжних кафедрах  
(освітня частина інтернатури)

Тривалість навчання 6 місяців (1080 годин; 36 кредити ЄКТС).

1й рік тривалість навчання – 3 місяці (вересень – листопад, 540 годин).

Код компоненти	Назва обов'язкової компоненти (ОК)	Кількість годин / кредитів ЄКТС	Кількість годин					самостійна робота
			аудиторних					
			лекції	семінари	практичні	разом		
ОК 1	Організація психіатричної допомоги населенню.	18 / 0,6	2	4	6	12	6	
ОК 2	Загальна психопатологія.	30 / 1,0	4	8	8	20	10	
ОК 3	Органічні психічні розлади.	84 / 2,8	6	20	44	70	14	
ОК 4	Психічні розлади, пов'язані із вживанням психоактивних речовин.	80 / 2,6	6	20	44	70	10	
ОК 5	Шизофренія, шизотипові та маячні розлади.	180 / 6	12	52	96	160	20	
ОК 6	Афективні розлади.	130 / 4,3	10	30	78	118	12	
	Базовий контроль знань	6 / 0,2	-	6	-	6	-	
	Підсумковий піврічний контроль знань	12 / 0,4	-	12	-	12	-	
	<b>Всього:</b>	<b>540 / 18</b>	<b>40</b>	<b>152</b>	<b>276</b>	<b>468</b>	<b>72</b>	

2 -й рік тривалість навчання – 3 місяці (квітень-червень, 540 годин).

Код компоненти	Назва обов'язкової компоненти (ОК)	Кількість годин / кредитів ЄКТС	Кількість годин				самостійна робота
			аудиторних				
			лекції	семінари	практичні	разом	
ОК 7	Невротичні та пов'язані зі стресом розлади.	144 / 4,8	8	38	84	130	14
ОК 8	Поведінкові розлади.	54 / 1,8	2	10	30	42	12
ОК 9	Розлади зрілої особистості.	84 / 2,8	6	20	40	66	18
ОК 10	Розумова відсталість, порушення психологічного розвитку та розлади дитячого віку.	62 / 2	4	10	38	52	10
ОК 11	Психофармакотерапія.	84 / 2,8	4	14	50	68	16
ОК 12	Основи психотерапії.	24 / 0,8	4	10	10	24	-
ОК 13	Інформаційні медичні технології.	4 / 0,1		2	2	4	-
ОК 14	Медичне право.	4 / 0,1	2	2		4	-
ОК 15	Менеджмент в охороні здоров'я.	8 / 0,2	4	2	2	8	-
ОК 16	Лікова психологія.	8 / 0,2	2	4	2	8	-

OK17	Медицина катастроф.	8 /0,2	2	4	2	8	-
OK18	Протидія насильству у сім'ї.	8 /0,2	2	4	2	8	-
OK19	Військово-медична допомога.	24 /0,8	8	6	10	24	-
	Ліцензований іспит «Крок 3. ЗЛП»	6 / 0,2	-	6	-	6	-
	Державна атестація	18 / 0,6	-	18	-	18	-
	<b>Всього:</b>	<b>540 / 18</b>	<b>48</b>	<b>150</b>	<b>272</b>	<b>470</b>	<b>70</b>

### НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

практичної підготовки лікарів-інтернів на базі стажування  
за спеціальністю «Психіатрія»  
(практична частина інтернатури)

Тривалість навчання 16 місяців (2880 годин, 96 кредити ECTS).

1-ий рік навчання – 8 місяців (1440 годин, 48 кредити ECTS)

2-ий рік навчання – 8 місяців (1440 годин, 48 кредити ECTS)

№ за/п	Назва структурного підрозділу	Код ОК	Кількість годин / кредитів ЄКТС	Кількість годин практичної роботи	самостійна робота	кількість місяців
1	Психіатричне відділення	ОК 1-12	2880 / 96	2496	384	16
	<b>Всього:</b>		<b>2880 / 96</b>	<b>2496</b>	<b>384</b>	<b>16</b>

## 2.2. Структурно-логічна схема ОП

<b>Курс (блок) 01</b>		<b>Організація психіатричної допомоги населенню</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Навчити лікарів-інтернів системи організації охорони здоров'я в Україні, законодавчих актів в галузі охорони здоров'я, нормативних документів МОЗ України та інших центральних органів виконавчої влади, що стосуються охорони здоров'я, вміння їх застосування на практиці</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знати основи законодавства про охорону здоров'я в Україні.</li> <li>2. Знати основні директивні документи, що визначають діяльність органів та установ охорони здоров'я.</li> <li>3. Знати основи медичного права.</li> <li>4. Знати загальні питання організації медичної допомоги населенню України.</li> <li>5. Знати принципи роботи медичних закладів.</li> <li>6. Знати принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги в клініці внутрішніх захворювань.</li> <li>7. Знати правила оформлення медичної документації.</li> <li>8. Знати основи статистичної звітності психічних розладів.</li> <li>9. Знати основи реабілітації пацієнтів психіатричного профілю, профілактичні та реабілітаційні державні програми.</li> <li>10. Знати експертизу тимчасової та постійної втрати працездатності.</li> <li>11. Знати стандарти діагностики і лікування психічних розладів.</li> <li>12. Знати принципи доказовості у психіатрії.</li> </ol>		<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вміти оформити медичну документацію згідно законодавства з охорони здоров'я України.</li> <li>2. Вміти визначити клінічний та трудовий прогноз пацієнта психіатричного профілю, ступінь непрацездатності, дати рекомендації щодо працевлаштування.</li> <li>3. Вміти аналізувати результати надання невідкладної, стаціонарної та амбулаторної допомоги пацієнту психіатричного профілю.</li> <li>4. Вміти організувати наступність у лікувальному процесі пацієнтів психіатричного профілю.</li> <li>5. Вміти визначати та дотримуватись функціональних обов'язків лікаря-психіатра.</li> <li>6. Вміти оцінити дані статистичної звітності.</li> <li>7. Вміти застосовувати принципи доказової медицини в клініці психічних розладів.</li> </ol>	
<b>Практичні навички/компетентності</b>			
<b>№ за/п</b>	<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>	<b>Обов'язков а кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)</b>
1	Оформлення медичної документації	В	
2	Визначення ступеня втрати працездатності	А	
3	Дотримання функціональних обов'язків лікаря-психіатра	А	

4	Аналіз та оцінка роботи лікаря-психіатра	А	
<b>Курс (блок) 02</b>		<b>Загальна психопатологія</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Знати основну феноменологію порушень психічних функцій пацієнта з психічним розладом.</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знати симптоми і синдроми розладів свідомості.</li> <li>2. Знати симптоми і синдроми розладів відчуттів і сприйняття.</li> <li>3. Знати симптоми і синдроми розладів пам'яті.</li> <li>4. Знати симптоми і синдроми розладів мислення.</li> <li>5. Знати симптоми і синдроми розладів емоційної сфери.</li> <li>6. Знати симптоми і синдроми розладів інтелектуальної сфери.</li> <li>7. Знати симптоми і синдроми розладів психомоторики.</li> </ol>		<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вміти проводити клінічне інтерв'ю з пацієнтом, який страждає на психічний розлад.</li> <li>2. Вміти під час об'єктивного обстеження виявляти та описувати клінічну феноменологію розладів свідомості.</li> <li>3. Вміти під час об'єктивного обстеження виявляти та описувати клінічну феноменологію розладів відчуттів та сприйняття.</li> <li>4. Вміти під час об'єктивного обстеження виявляти та описувати клінічну феноменологію розладів пам'яті.</li> <li>5. Вміти під час об'єктивного обстеження виявляти та описувати клінічну феноменологію розладів мислення.</li> <li>6. Вміти під час об'єктивного обстеження виявляти та описувати клінічну феноменологію розладів емоційної сфери.</li> <li>7. Вміти під час об'єктивного обстеження виявляти та описувати клінічну феноменологію розладів інтелектуальної сфери.</li> <li>8. Вміти під час об'єктивного обстеження виявляти та описувати клінічну феноменологію розладів психомоторики.</li> </ol>	

<b>Практичні навички/компетентності</b>			
<b>№ за /п</b>	<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>	<b>Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)</b>
1	Проведення психіатричного інтерв'ю, встановлення контакту з пацієнтом.	В	
2	Систематизувати отримані під час об'єктивного обстеження феноменологічні дані, оформити їх у вигляді опису психічного статусу.	В	
3	Визначення синдромального діагнозу, проведення диференційної діагностики на синдромальному рівні.	В	
<b>Курс (блок) 03</b>		<b>Органічні психічні розлади</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Розуміти основні принципи діагностики та лікування органічних психічних розладів згідно сучасних рекомендацій</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	



<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знати діагностичні критерії органічних та симптоматичних психічних розладів.</li> <li>2. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування та реабілітації деменцій при нейродегенеративних захворюваннях.</li> <li>3. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування та реабілітації судинних деменцій.</li> <li>4. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування делірію.</li> <li>5. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування психотичних органічних розладів.</li> <li>6. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування органічних афективних розладів.</li> <li>7. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування органічних тривожних розладів.</li> <li>8. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування органічних дисоціативних розладів.</li> <li>9. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування органічних емоційно-лабільних розладів.</li> <li>10. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування психічних розладів внаслідок ураження головного мозку.</li> <li>11. Знати особливості етіопатогенезу, діагностики диференційної діагностики, лікування розладів особистості та поведінки внаслідок ураження головного мозку.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вміти провести психопатологічне обстеження обстеження хворих на органічні психічні розлади.</li> <li>2. Вміти оцінювати ступінь порушення свідомості.</li> <li>3. Вміти диференційовано призначати лікувальні стратегії при делірії.</li> <li>4. Вміти диференційовано призначати лікувальні стратегії при психотичних органічних розладах.</li> <li>5. Вміти надати допомогу хворим із гострим психотичним станом органічного генезу на первинній ланці медичної допомоги.</li> <li>6. Вміти проводити диференційну діагностику деменцій.</li> </ol>		
<b>Практичні навички/компетентності</b>			
№ за/п	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, психопатологічне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	

4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	A	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та її організації	A	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	B	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	B	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	B	
<b>Курс (блок) 04</b>		<b>Психічні розлади, пов'язані із вживанням психоактивних речовин</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Розуміти основні принципи діагностики та лікування психічних розладів, які пов'язані із вживанням психоактивних речовин згідно сучасних рекомендацій.</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	
<ol style="list-style-type: none"> <li>Знати основні фактори розвитку адиктивної поведінки.</li> <li>Знати біохімічні механізми дії алкоголю на ЦНС.</li> <li>Знати ознаки психічної та фізичної залежності від алкоголю.</li> <li>Знати ознаки простого алкогольного сп'яніння, його ступені в залежності від концентрації алкоголю в крові.</li> <li>Знати ознаки змінених форм простого алкогольного сп'яніння.</li> <li>Знати етіопатогенетичні механізми, ознаки та види патологічного сп'яніння.</li> <li>Знати типи зловживання алкоголю.</li> <li>Знати стадії розвитку алкогольної залежності, їх основні симптоми, синдроми та їх динаміку.</li> <li>Знати етіопатогенетичні механізми алкогольного абстинентного синдрому, його форми та різновиди.</li> <li>Знати ознаки змін особистості внаслідок алкогольної залежності.</li> <li>Знати діагностичні критерії, диференційну діагностику та принципи лікування алкогольного делірію.</li> <li>Знати основні критерії діагностики та лікування алкогольних психозів (алкогольні галюцинози та параноїди).</li> <li>Знати загальні принципи лікування та реабілітації пацієнтів з алкогольною залежністю.</li> <li>Знати механізм дії опіатів.</li> <li>Знати симптоми сп'яніння внаслідок вживання опіатів.</li> <li>Знати особливості динаміки психічної та фізичної залежності, абстинентного синдрому внаслідок вживання опіатів.</li> </ol>		<ol style="list-style-type: none"> <li>Вміти збирати наркологічний анамнез.</li> <li>Вміти оцінити ступінь алкогольно сп'яніння.</li> <li>Вміти надати екстрену допомогу пацієнту в стані алкогольного сп'яніння різного ступеня важкості.</li> <li>Вміти оцінити стадію алкогольної залежності.</li> <li>Вміти надавати допомогу при алкогольному абстинентному синдромі.</li> <li>Вміти діагностувати та розробити план лікування при алкогольному делірії.</li> <li>Вміти надавати допомогу при гострому алкогольному психозі.</li> <li>Вміти розробляти план лікування, реабілітаційні заходи для пацієнтів з алкогольною залежністю.</li> <li>Вміти діагностувати опіоїдну залежність.</li> <li>Вміти діагностувати кокаїнову залежність.</li> <li>Вміти діагностувати залежність від</li> </ol>	

<p>17.Знати симптоми передозування опіатами.  18.Знати принципи лікування та реабілітації пацієнтів з опіоїдною залежністю.  19.Знати механізм дії кокаїном.  20.Знати симптоми сп'яніння внаслідок вживання кокаїну.  21.Знати особливості динаміки психічної та фізичної залежності, абстинентного синдрому внаслідок вживання кокаїну.  22.Знати симптоми передозування кокаїном.  23.Знати принципи лікування та реабілітації пацієнтів з кокаїновою залежністю.  24.Знати механізм дії психостимуляторів.  25.Знати симптоми сп'яніння внаслідок вживання психостимуляторів.  26.Знати особливості динаміки психічної та фізичної залежності, абстинентного синдрому внаслідок вживання психостимуляторів.  27.Знати симптоми передозування психостимуляторами.  28.Знати принципи лікування та реабілітації пацієнтів з залежністю від психостимуляторів.  29.Знати механізм дії канабіоїдів.  30.Знати симптоми сп'яніння внаслідок вживання канабіоїдів.  31.Знати особливості динаміки психічної та фізичної залежності, абстинентного синдрому внаслідок вживання канабіоїдів.  32.Знати симптоми передозування канабіоїдами.  33.Знати принципи лікування та реабілітації пацієнтів з залежністю від канабіоїдів.  34.Знати особливості клінічної картини, принципи діагностики та ускладнення внаслідок зловживання галюциногенів, розчинників та медичних препаратів.</p>	<p>психостимуляторів.  12. Вміти діагностувати залежність від канабіоїдів.  13. Вміти надавати медичну допомогу при гострій інтоксикації психоактивними речовинами.  14. Вміти складати план лікування та реабілітації пацієнтів, які зловживають наркотичними речовинами.</p>		
<b>Практичні навички/компетентності</b>			
№ за/п	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, психопатологічне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	В	

3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	В	
9	Інтерпретація токсикологічного дослідження	В	

<b>Курс (блок) 05</b>	<b>Шизофренія, шизотипові та маячні розлади</b>		
<b>Навчальна мета</b>	<b>Розуміти основні принципи діагностики та лікування шизофренії, шизотипових та маячних розладів згідно сучасних рекомендацій.</b>		
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	
<ol style="list-style-type: none"> <li>Знати діагностичні критерії розладів шизофренічного спектру.</li> <li>Знати форми шизофренії, їх клінічні особливості.</li> <li>Знати сучасні етіопатогенетичні теорії шизофренії.</li> <li>Знати типи перебігу шизофренії та типи шизофренічного дефекту.</li> <li>Знати принципи діагностики і лікування шизофренії на різних етапах розвитку шизофренічного процесу.</li> <li>Знати діагностичні критерії шизотипового розладу.</li> <li>Знати діагностичні критерії хронічного маячного розладу, основні принципи лікування.</li> <li>Знати діагностичні критерії гострого поліморфного розладу (з симптомами шизофренії та без них), основні стратегії лікування.</li> <li>Знати діагностичні критерії гострого шизофреноподібного розладу, основні стратегії лікування.</li> <li>Знати фактори ризику виникнення реактивних психотичних станів, їх діагностичні критерії, особливості протікання та принципи лікування.</li> <li>Знати діагностичні критерії шизоафективного розладу, його типи та клінічні особливості, принципи лікування.</li> </ol>		<ol style="list-style-type: none"> <li>Вміти проводити психопатологічне дослідження пацієнтів із шизофренією та іншими психотичними станами.</li> <li>Вміти інтерпретувати дані патопсихологічного обстеження при психотичних розладах та розладах шизофренічного спектру.</li> <li>Вміти користуватися допоміжними клінічними шкалами у діагностиці шизофренії.</li> <li>Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування пацієнтів та складати реабілітаційний план.</li> <li>Вміти надавати медичну допомогу у стані гострого психозу.</li> </ol>	

<b>Практичні навички/компетентності</b>			
<b>№ за/п</b>	<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>	<b>Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)</b>
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, психопатологічне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	В	
9	Інтерпретація патопсихологічного дослідження	В	
10	Купірування психомоторного збудження.	В	
11	Проведення електросудомної терапії	С	
12	Використання шкали оцінки позитивних та негативних симптомів при шизофренії (PANSS)	С	

<b>Курс (блок) 06</b>		<b>Афективні розлади</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Розуміти основні принципи діагностики та лікування афективних розладів згідно сучасних рекомендацій.</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	
<p>1. Знати діагностичні критерії маніакального епізоду, клінічні різновиди маній, особливості динаміки, принципи лікування.</p> <p>2. Знати діагностичні критерії біполярного афективного розладу, особливості клінічної динаміки, принципи диференційної діагностики і лікування.</p> <p>3. Знати діагностичні критерії депресивного епізоду, клінічні прояви в залежності від ступеню важкості, стратегії лікування.</p> <p>4. Знати діагностичні критерії рекурентного депресивного розладу, особливості клінічної картини, стратегії лікування.</p> <p>5. Знати діагностичні критерії дистимії, особливості клінічної картини, стратегії лікування.</p> <p>6. Знати діагностичні критерії циклотимії, особливості клінічної картини, стратегії лікування.</p>		<p>1. Вміти проводити психопатологічне обстеження пацієнтів з афективними розладами.</p> <p>2. Вміти користуватися діагностичними шкалами депресії і тривоги.</p> <p>3. Вміти проводити лікування маніакального епізоду.</p> <p>4. Вміти складати план лікування пацієнта з біполярним афективним розладом.</p> <p>5. Вміти визначати ступінь суїцидального ризику.</p> <p>6. Вміти оцінювати ступінь важкості депресивного епізоду.</p> <p>7. Вміти складати план лікування пацієнта з депресивним епізодом.</p> <p>8. Вміти діагностувати рекурентний депресивний розлад, складати план лікування.</p> <p>9. Вміти діагностувати та призначати лікування при хронічних розладах настрою.</p>	
<b>Практичні навички/компетентності</b>			
<b>№ за/п</b>	<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>	<b>Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)</b>
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, психопатологічне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	А	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	

4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	A	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	A	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	B	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	B	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	A	
9	Використання шкали депресії Бека (BDI)	B	
10	Використання шкали депресії Гамільтона (HDRS)	B	

<b>Курс (блок) 07</b>	<b>Невротичні та пов'язані зі стресом розлади</b>	
<b>Навчальна мета</b>	<b>Розуміти основні принципи діагностики та лікування невротичних розладів згідно сучасних рекомендацій.</b>	
	<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знати загальні діагностичні критерії невротичних розладів.</li> <li>2. Знати етіопатогенетичні концепції розвитку неврозів.</li> <li>3. Знати діагностичні критерії тривожно-фобічних розладів, особливості клінічної динаміки та лікування.</li> <li>4. Знати діагностичні критерії панічного розладу, особливості клінічної панічної атаки, принципи лікування.</li> <li>5. Знати діагностичні критерії генералізованого тривожного розладу, особливості клінічної динаміки та лікування.</li> <li>6. Знати діагностичні критерії обсесивно-компульсивного розладу, особливості клінічної динаміки та лікування.</li> <li>7. Знати діагностичні критерії гострих реакцій на стрес, особливості клінічної динаміки та лікування.</li> <li>8. Знати діагностичні критерії посттравматичного стресового розладу, особливості клінічної динаміки та лікування.</li> <li>9. Знати діагностичні критерії розладів адаптації, особливості клінічної динаміки та лікування.</li> <li>10. Знати психофізіологічні механізми процесів дисоціації та конверсії.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вміти проводити психопатологічне обстеження пацієнтів з невротичними розладами.</li> <li>2. Вміти диференціювати тривожні синдроми та фобії.</li> <li>3. Вміти діагностувати панічну атаку та надавати пацієнту допомогу.</li> <li>4. Вміти складати план лікування пацієнта з невротичними розладами.</li> <li>5. Вміти надавати допомогу пацієнту у стані гострої реакції на стрес.</li> <li>6. Вміти складати план лікування та реабілітації пацієнтам з посттравматичним стресовим розладом.</li> <li>7. Вміти складати план</li> </ol>

<p>11. Знати діагностичні критерії дисоціативно-конверсійних розладів, особливості клінічної динаміки та лікування.</p> <p>12. Знати діагностичні критерії соматоформних розладів, особливості клінічної динаміки та лікування.</p> <p>13. Знати діагностичні критерії неврастенії, особливості клінічної динаміки та лікування.</p>	лікування пацієнтам з неврастенією.
--	-------------------------------------

<b>Практичні навички/компетентності</b>			
<b>№ за/п</b>	<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>	<b>Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)</b>
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, психопатологічне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференційної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Надання екстреної допомоги при гострій реакції на стрес	С	
9	Надання екстреної допомоги при панічній атаці	С	
<b>Курс (блок) 08</b>		<b>Поведінкові розлади</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Розуміти основні принципи діагностики та лікування поведінкових розладів згідно сучасних рекомендацій.</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	



<p>1. Знати психофізіологічні механізми, клінічні прояви, особливості діагностики і корекції розладів харчової поведінки.</p> <p>2. Знати психофізіологічні механізми, клінічні прояви, особливості діагностики і корекції розладів сну неорганічного генезу.</p> <p>3. Знати психофізіологічні механізми, клінічні прояви, особливості діагностики і корекції сексуальної дисфункції, яка не обумовлена органічним розладом чи захворюванням.</p> <p>4. Знати психофізіологічні механізми, клінічні прояви, особливості діагностики і лікування розладів, які виникають у післяпологовому періоді.</p>	<p>1. Вміти проводити психопатологічне обстеження пацієнтів з поведінковими розладами.</p> <p>2. Вміти інтерпретувати дані патопсихологічного обстеження особистості.</p> <p>3. Вміти скласти план корекції поведінкових розладів.</p> <p>4. Вміти скласти план лікування пацієнткам з післяпологовою депресією.</p> <p>5. Вміти скласти план лікування пацієнткам з післяпологовим психозом.</p>
---	---

<b>Практичні навички/компетентності</b>			
<b>№ за/п</b>	<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>	<b>Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)</b>
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, психопатологічне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференційної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Проведення медикаментозної терапії при післяпологовому психозі	В	

9	Проведення медикаментозної терапії при післяпологовій депресії	В	
<b>Курс (блок) 09</b>		<b>Розлади зрілої особистості</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Розуміти основні принципи діагностики та лікування розладів зрілої особистості згідно сучасних рекомендацій.</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знати сутність поняття особистості у клінічній психіатрії.</li> <li>2. Знати загальні діагностичні критерії розладів особистості.</li> <li>3. Знати закономірності розвитку, клінічні прояви, особливості діагностики і лікування специфічних розладів особистості (параноїдного, шизоїдного, емоційно-нестійкого, ананкастного, уникаючого, залежного, дисоціального, істероїдного).</li> <li>4. Знати закономірності розвитку, клінічні прояви, особливості діагностики і лікування хронічних розладів особистості, які не пов'язані з ураженням головного мозку чи хворобою.</li> <li>5. Знати закономірності розвитку, клінічні прояви, особливості діагностики і лікування розладів звичок, потягів, статевої ідентифікації.</li> </ol>		<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вміти проводити психопатологічне обстеження пацієнтів з розладами особистості.</li> <li>2. Вміти інтерпретувати дані патопсихологічного обстеження особистості.</li> <li>3. Вміти складати план корекції та лікування розладів особистості.</li> </ol>	
<b>Практичні навички/компетентності</b>			
<b>№ за/п</b>	<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>	<b>Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)</b>
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, психопатологічне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференційної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення	В	

	адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги		
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
<b>Курс (блок) 10</b>		<b>Розумова відсталість, порушення психологічного розвитку та розлади дитячого віку</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Розуміти основні принципи діагностики та корекції розумової відсталості, порушень психологічного розвитку та розладів дитячого віку згідно сучасних рекомендацій.</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знати основні патопсихологічні методи дослідження інтелекту.</li> <li>2. Знати діагностичні критерії розумової відсталості, етіопатогенез різних її форм, особливості клінічних проявів в залежності від ступеню тяжкості, основні принципи корекції.</li> <li>3. Знати діагностичні критерії специфічних розладів розвитку мови, основні принципи корекції.</li> <li>4. Знати діагностичні критерії розладів шкільних навичок, основні принципи корекції.</li> <li>5. Знати діагностичні критерії розладів аутистичного спектру (дитячий аутизм атипичний аутизм, синдром Ретта, синдром Аспергера), етіопатогенетичні концепції, особливості клінічних проявів в залежності від типу розладу, основні принципи корекції.</li> <li>6. Знати діагностичні критерії гіперкінетичних розладів та розладів уваги, етіопатогенетичні концепції, особливості клінічних проявів в залежності від типу розладу, основні принципи корекції.</li> <li>7. Знати діагностичні критерії розладів поведінки та емоцій у дітей, тікозних розладів, етіопатогенетичні концепції, особливості клінічних проявів в залежності від типу розладу, основні принципи корекції.</li> </ol>		<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вміти проводити психопатологічне дослідження дитини.</li> <li>2. Вміти користуватися психометричним інструментарієм для визначення ступеня інтелектуального зниження.</li> <li>3. Вміти диференціювати порушення психологічного розвитку та розлади дитячого віку, надавати рекомендації та складати реабілітаційно-корекційні плани в залежності від типу розладу.</li> </ol>	
<b>Практичні навички/компетентності</b>			
<b>№ за /п</b>	<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>	<b>Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)</b>
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, психопатологічне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференційної діагностики)	В	

3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Проведення тесту "Прогресивні матриці Равена"	С	
9	Проведення інтелектуального тесту Айзенка	С	

<b>Курс (блок) 11</b>	<b>Психофармакотерапія</b>	
<b>Навчальна мета</b>	<b>Розуміти основні принципи біологічної терапії психічних розладів згідно сучасних рекомендацій.</b>	
	<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знати загальні принципи фармакології психічних розладів згідно міжнародних рекомендацій.</li> <li>2. Знати фармакологічні властивості антипсихотиків, показання та протипоказання до застосування, побічні дії та ускладнення.</li> <li>3. Знати сучасні стратегії антипсихотичної терапії гострих та хронічних психозів різного генезу.</li> <li>4. Знати клініку злякисного нейролептичного синдрому, стратегії надання медичної допомоги.</li> <li>5. Знати фармакологічні властивості антидепресантів, показання та протипоказання до застосування, побічні дії та ускладнення.</li> <li>6. Знати сучасні стратегії терапії антидепресантами депресивного епізоду, біполярного афективного розладу, рекурентного депресивного розладу, хронічних розладів настрою.</li> <li>7. Знати клініку серотонінового синдрому, стратегії надання медичної допомоги.</li> <li>8. Знати фармакологічні властивості транквілізаторів, показання та протипоказання до застосування, побічні дії та ускладнення.</li> <li>9. Знати сучасні стратегії терапії транквілізаторами тривожних розладів невротичного генезу, тривожного синдрому у структурі інших психічних розладів.</li> <li>10. Знати стратегії лікаря-психіатра при формуванні хімічної залежності від транквілізуючих засобів.</li> <li>11. Знати фармакологічні властивості антиконвульсантів та</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вміти призначати медикаментозну терапію в залежності від реєстру та типу психічного розладу, супутньої психічної та/або соматичної патології, важкості психічного стану.</li> <li>2. Вміти надавати медичну допомогу при психомоторному збудженні.</li> <li>3. Вміти надавати медичну допомогу при злякисному нейролептичному синдромі.</li> <li>4. Вміти надавати медичну допомогу при серотоніновому синдромі.</li> <li>5. Вміти надавати медичну допомогу при епілептичному статусі.</li> </ol>

<p>нормотиміків, показання та протипоказання до застосування, побічні дії та ускладнення.</p> <p>12. Знати сучасні стратегії терапії антиконвульсантами та нормотиміками епілепсії, біполярного афективного розладу та інших психічних розладів, які характеризуються вираженою нестабільністю емоційного фону.</p> <p>13. Знати принципи надання медичної допомоги при епілептичному статусі.</p> <p>14. Знати фармакологічні властивості ноотропів, показання та протипоказання до застосування, побічні дії та ускладнення.</p>			
<b>Практичні навички/компетентності</b>			
№ за /п	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
2	Купірування психомоторного збудження	А	
3	Організація медичної допомоги при злякисному нейрорептичному синдромі	А	
4	Медична допомога при серотоніновому синдромі	А	
5	Організація медичної допомоги при епілептичному статусі	А	
<b>Курс (блок) 12</b>		<b>Основи психотерапії</b>	
<b>Навчальна мета</b>		<b>Розуміти основні принципи психотерапії психічних розладів згідно сучасних рекомендацій.</b>	
<b>Знання</b>		<b>Уміння</b>	
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знати цілі та задачі психотерапії у клініці психічних розладів.</li> <li>2. Знати показання та протипоказання до психотерапії у клініці психічних розладів.</li> <li>3. Знати основні напрямки та види психотерапії.</li> <li>4. Знати теоретичну парадигму психоаналізу, принципи психоаналітичної діагностики особистості, стратегії психоаналітичної психотерапії у клініці психічних розладів.</li> <li>5. Знати теоретичну парадигму когнітивно-поведінкової терапії, принципи діагностики особистості в рамках КПТ, стратегії когнітивно-поведінкової психотерапії у клініці психічних розладів.</li> <li>6. Знати теоретичну парадигму екзистенційної психотерапії, принципи діагностики особистості, стратегії екзистенційної психотерапії у клініці психічних розладів.</li> <li>7. Знати теоретичну парадигму гештальт-терапії, принципи діагностики особистості у гештальт підході, стратегії гештальт-терапії у клініці психічних розладів.</li> </ol>		<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вміти збирати психотерапевтичний анамнез.</li> <li>2. Вміти визначати необхідність психотерапевтичних втручань в залежності від психічного стану пацієнта, надавати професійні рекомендації щодо подальшої психотерапевтичної роботи.</li> <li>3. Вміти визначати тип особистісної організації та характеру згідно психаналітичної парадигми.</li> <li>4. Вміти інтерпретувати поведінкову сферу пацієнта</li> </ol>	

<p>8. Знати теоретичну парадигму транзактного аналізу, принципи діагностики особистості у транзактному аналізі, стратегії психотерапії у клініці психічних розладів.</p> <p>9. Знати теоретичну парадигму позитивної психотерапії, принципи діагностики особистості, стратегії позитивної психотерапії у клініці психічних розладів.</p> <p>10. Знати стратегії психотерапевтичної роботи при гострій і хронічній психотравмі, постстресових розладах, знати теоретичну парадигму EMDR як методу допомоги при психічній травмі.</p>	<p>згідно парадигми когнітивно-поведінкової терапії.</p> <p>5. Вміти проводити психотерапевтичні інтервенції у стані психологічної кризи, гострої травми і станах постстресу.</p>		
<b>Практичні навички/компетентності</b>			
№ за /п	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Встановлення і формулювання психотерапевтичного діагнозу, плану і тактики психотерапевтичного ведення пацієнта, призначення адекватного виду та форми психотерапії згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	B	
2	Проведення психотерапевтичних інтвенцій у стані психологічної кризи	D	
3	Проведення психотерапевтичних інтвенцій у стані гострої психічної травми	D	
4	Проведення психотерапевтичних інтвенцій у постстресових станах	D	

### ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК,

якими повинен володіти інтерн за спеціальністю

#### «Психіатрія»

№ з/п	Назва маніпуляції	Ступінь оволодіння
1	Психопатологічне обстеження пацієнта	A
2	Клінічна оцінка результатів патопсихологічного дослідження	A
3	Оформлення психічного статусу пацієнта	A
4	Оцінка результатів лабораторних клініко-біохімічних досліджень	C
5	Аналіз результатів електроенцефалографічного дослідження хворого на епілепсію та складення висновків	C
6	Використання стандартних психометричних тестів, стандартизованих діагностичних опитувальників та шкал та складання протоколу патопсихологічного дослідження	B
7	Призначення лікування хворим в стані кататонічного ступору/збудження	B
8	Надання невідкладної допомоги при маніакальному збудженні	B
9	Надання невідкладної допомоги при спробах чи загрозі суїциду	B

10	Надання невідкладної допомоги при психомоторному збудженні	<b>B</b>
11	Застосування фокусних кризових інтервенцій/психотерапевтичного втручання	<b>D</b>
12	Розробка та здійснення схем лікування осіб похилого віку	<b>B</b>
13	Розробка та здійснення схем лікування дітей та підлітків	<b>C</b>
14	Визначення ознак алкогольного, наркотичного сп'яніння	<b>C</b>
15	Надання невідкладної допомоги при деліріозних станах внаслідок інтоксикації чи залежності від психоактивних речовин	<b>B</b>
16	Перша допомога при гострій інтоксикації внаслідок передозування психоактивних речовин	<b>C</b>
17	Призначення замісної підтримувальної терапії особам з опіоїдною залежністю	<b>C</b>
18	Проведення електросудомної терапії (ЕСТ) під супервізією	<b>C</b>
19	Штучне дихання	<b>D</b>
20	Техніка закритого масажу серця	<b>D</b>
21	Штучне годування через зонд	<b>D</b>
22	Підшкірне, внутрішньом'язове та внутрішньовенне введення ліків	<b>D</b>

## **ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА лікаря-інтерна за спеціальністю «Психіатрія»**

### **Інтерн повинен знати**

- основи законодавства про охорону здоров'я та директивні документи, що визначають діяльність органів та закладів охорони здоров'я;
- основи медичного права;
- загальні питання організації медичної допомоги населенню України;
- принципи роботи медичних закладів;
- принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги;
- організацію роботи лікарсько-консультативної та медико-соціальної експертних комісій;
- правила оформлення медичної документації;
- показники захворюваності, тимчасової непрацездатності, інвалідності, смертності у хворих терапевтичного профілю та шляхи їх зниження;
- стандарти діагностики і лікування в клініці психічних розладів, основи фармакотерапії та психотерапії психічних розладів, фармакодинаміку основних груп лікарських препаратів, показання та протипоказання до їх призначення, можливі ускладнення при застосуванні та методи корекції;
- принципи немедикаментозного лікування та реабілітації хворих психіатричного профілю при психічних розладах;
- принципи профілактики психічних розладів, профілактичні та реабілітаційні державні програми;
- принципи доказовості у психіатрії;
- сучасну літературу за спеціальністю.

### **Інтерн повинен вміти**

- оцінювати тяжкість стану пацієнта, визначати обсяг та послідовність необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надавати необхідну допомогу;
- надавати невідкладну медичну допомогу та організовувати інтенсивну терапію при невідкладних станах та загостреннях психічних розладів;
- проводити клінічне обстеження пацієнта (зібрати анамнез, провести психопатологічне обстеження, виявити загальні та специфічні ознаки розладу, провести диференціальну діагностику);
- призначати план обстеження, визначати об'єм та оцінювати результати патопсихологічних, лабораторних та інструментальних обстежень пацієнта;
- обґрунтувати необхідність спеціальних методів обстеження пацієнта;
- визначати показання до госпіталізації пацієнта та організувати її;
- встановлювати і формулювати клінічний діагноз, план і тактику ведення пацієнта, призначати адекватне лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги;
- здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів та вживати заходів щодо їх корекції;
- застосовувати сучасні немедикаментозні методи лікування та реабілітації хворих психіатричного профілю;
- оформлювати медичну документацію згідно законодавства з охорони здоров'я України;
- визначати клінічний та трудовий прогноз, ступінь непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування;
- планувати роботу лікаря-психіатра та здійснювати аналіз її результатів;
- застосовувати принципи доказової медицини в психіатрії;
- узагальнювати дані науково-практичної літератури.



### 3. Форма атестації (порядок оцінювання)

Поточне оцінювання здійснюється керівниками груп лікарів-інтернів у НУОЗ України імені П. Л. Шупика шляхом контролю за рівнем оволодіння компетентностями, зазначеними у відомості обліку відвідувань та успішності, яка є додатком до програми підготовки в інтернатурі.

У разі, якщо за результатами поточного оцінювання встановлено, що базою стажування не надано необхідного обсягу роботи відповідно до програми підготовки в інтернатурі, вирішується питання із зміни бази стажування.

Проміжне оцінювання здійснюється:

- профільною кафедрою НУОЗ України імені П. Л. Шупика за результатами проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі;
- куратором лікарів-інтернів на базах стажування з метою перевірки ступеня оволодіння відповідними компетентностями по завершенню вивчення кожного курсу практичної частини програми підготовки в інтернатурі.

Результати проміжного оцінювання ступеня оволодіння відповідними компетентностями фіксуються у відомості обліку відвідувань та успішності та враховуються під час підсумкового оцінювання за шкалою відповідно до вимог програми підготовки в інтернатурі за конкретною спеціальністю.

По закінченню строку підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни проходять підсумковий контроль у формі атестації для визначення знань і практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» за спеціальністю «Психіатрія».

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст», допускаються лікарі-інтерни, які повністю виконали програму підготовки в інтернатурі.

Виконання програми інтернатури засвідчується заліковими відомостями (відомостями обліку відвідувань та успішності лікаря-інтерна), які подаються кафедрами НУОЗ України імені П. Л. Шупика, що здійснює підготовку лікарів-інтернів, до відділу інтернатури не пізніше, як за тиждень до початку атестації.

Допуск лікарів (фармацевтів/провізорів)-інтернів до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» оформлюється наказом ректора НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

Підсумкове оцінювання (атестація) лікарів-інтернів включає:

- 1) ліцензійний інтегрований іспит «Крок 3. Загальна лікарська підготовка»;
- 2) іспит з оволодіння практичними навичками;
- 3) співбесіда зі спеціальності.

У разі нескладання лікарем-інтерном іспиту «Крок 3. Загальна лікарська підготовка» він має право один раз повторно його скласти. Повторне складання іспиту допускається у будь-який наступний термін його проведення.

Іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності:

1) оволодіння практичними навичками перевіряється шляхом виконання лікарем-інтерном трьох пакетів практичних завдань та ситуаційних задач відповідно до Програми навчання в інтернатурі;

2) зміст іспиту базується на визначеному програмою підготовки лікаря-інтерна переліку практичних навичок та умінь, якими повинен оволодіти лікар-спеціаліст відповідної спеціальності, та їх необхідної кількості (повторюваності для оволодіння);

3) оцінка іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями іспиту здійснюється за системою оцінювання, визначеною у Програмі навчання в інтернатурі;

4) для проведення іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями залучають реальних, стандартизованих або віртуальних пацієнтів, манекени, фантоми, прилади, обладнання, набори даних, ситуаційні завдання, з урахуванням особливостей кожної конкретної спеціальності;

5) результати іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями оформлюється протоколом засідання атестаційної комісії та доводиться до відома лікарів-інтернів одразу після закінчення засідання комісії.

Атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» з конкретної спеціальності проводять атестаційні комісії, склад яких затверджує наказом ректор НУОЗ України імені П. Л. Шупика. До складу такої комісії входять: завідувачі профільних кафедр, що здійснюють підготовку лікарів-інтернів, професори та доценти профільних кафедр (керівники – відповідальні за підготовку лікарів-інтернів на кафедрах), спеціалісти органів (закладів) охорони здоров'я (куратори лікарів-інтернів на базах стажування).

Головами атестаційних комісій наказом Міністерства охорони здоров'я України призначаються досвідчені фахівці, зазвичай завідувачі профільних кафедр, що здійснюють підготовку лікарів-інтернів.

За позитивних результатів атестації НУОЗ України імені П. Л. Шупика оформляється та видається сертифікат лікаря-спеціаліста з відповідною спеціальністю.

При негативному результаті іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями лікар-інтерн вважається таким, що не засвоїв вміння і не оволодів практичними навичками, передбаченими програмою підготовки в інтернатурі, та відповідно вважається неатестованим.

Можливість повторного складання іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями не передбачено.

#### **ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ:**

підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки лікарів-інтернів, їх професійної готовності до самостійної професійної діяльності за фахом з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» за спеціальністю 222 Медицина, професійна кваліфікація лікар-спеціаліст за спеціальністю «Психіатрія» (згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій»):

2221.2/20417 Лікар-психіатр

#### 4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	OK 1	OK 2	OK 3	OK 4	OK 5	OK 6	OK 7	OK 8	OK 9	OK 10	OK 11	OK 12	OK 13	OK 14	OK 15	OK 16	OK 17	OK 18	OK 19
ІК	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 3	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 4	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 5	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 6	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 7	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 8	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 12	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 13	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 14	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 15	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК 1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК 2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК 3	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК 4	+	+	+								+	+		+	+	+			
ФК 5	+	+		+							+	+		+	+	+			
ФК 6	+	+			+						+	+		+	+	+			
ФК 7	+	+				+					+	+		+	+	+			
ФК 8	+	+					+				+	+		+	+	+			
ФК 9	+	+						+			+	+		+	+	+			
ФК 10	+	+							+		+	+		+	+	+			
ФК 11	+	+								+	+	+		+	+	+			
ФК 12	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК 13	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+								
ФК 14	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+	+		+		+
ФК 15	+												+	+	+				
ФК 16	+												+	+	+				
ФК 17	+												+	+	+				



## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

### Основна література

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру».
2. Стаття 10 Закону України «Про вищу освіту».
3. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р. №600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 01 жовтня 2019 р. №1254).
4. Директива 2005/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 7 вересня 2005 р. «Про визнання професійної кваліфікації» зі змінами, внесеними Директивою 2013/55/ЄС.
5. Положення Хартії навчання медичних фахівців у Європейській спільноті, прийнятої у 1994 р. Європейською спілкою медичних фахівців.
6. Закон України «Про психіатричну допомогу» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>).
7. Закон України від 15.02.1995 № 60/95-ВР «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>).
8. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>).
9. Закон України від 04.04.1996 № 123/96-ВР «Про лікарські засоби».
10. Закон України від 5.07.2001 № 2586-III «Про протидію захворюванню на туберкульоз».
11. Закон України від 6.04.2000 1645-III «Про захист населення від інфекційних хвороб».
12. Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ».
13. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
14. Закон України від 23 грудня 2010 року №2861-VI «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунодефіциту (СНІД) та соціальний захист населення».
15. Розпорядження КМУ від 18 листопада 2020 р. № 1463-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Державної стратегії розвитку системи протитуберкульозної медичної допомоги населенню на 2020–2023 роки».
16. Розпорядження КМУ від 27 листопада 2019 р. № 1415-р «Про схвалення Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року».
17. Розпорядження КМУ від 27 листопада 2019 р. № 1414-р «Про схвалення Державної стратегії розвитку системи протитуберкульозної медичної допомоги населенню».
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 р. № 1339 «Про реалізацію частини шостої статті 7 Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів».
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 червня 2009 р. № 589 «Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом».

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2008 № 366 Про затвердження Порядку перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на території України та оформлення необхідних документів».
21. постанова Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 р. № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»,
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2007 р. № 1203 «Про затвердження гранично допустимої кількості наркотичних засобів психотропних речовин і прекурсорів, що містяться в препаратах».
23. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 травня 2013 р. № 333 «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я».
24. Постанова Кабінету Міністрів України від 06 квітня 2016 р. № 282 «Деякі питання ліцензування господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку».
25. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 07.08.2015 № 494 «Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я».
26. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.03.2012 № 200 «Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії хворих з опіоїдною залежністю».
27. Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України 09.11.2015 № 1452/735 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції».
28. Наказ МОЗ України від 19.07.2005 № 360 «Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і виробу медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків».
29. Наказ МОЗ України від 16 лютого 2022 року № 302 «Про затвердження порядку організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції».
30. Наказ МОЗ України від 19.08.2005 № 415 «Про удосконалення добровільного консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію».
31. Наказ МОЗ України від 19.04.2006 № 236 «Про організацію впровадження порядку добровільного консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію (протоколу) в закладах охорони здоров'я».
32. Наказ МОЗ України від 25.05.2000 № 120 «Про вдосконалення організації медичної допомоги хворим на ВІЛ-інфекцію/СНІД».
33. Global Burden of Disease Study. Global health data exchange. Washington (DC): Institute for Health Metrics and Evaluation; 2016. <http://ghdx.healthdata.org/gbd-results-tool>.
34. Data and resources: prevalence of mental health. In: Health topics. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2018. <http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/mental-health/data-and-statistics>.

35. Global Health Observatory data repository. Geneva: World Health Organization; 2017. <http://apps.who.int/gho/data/node.home>.
36. Cohen A. Addressing comorbidity between mental disorders and major non-communicable diseases. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2017. <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/addressing-comorbidity-between-mental-disorders-and-major-noncommunicable-diseases-2017>.
37. Doherty AM, Kelly J, McDonald C, O'Dwyer AM, Keane J, Cooney J. A review of the interplay between tuberculosis and mental health. *Gen Hosp Psychiatry*. 2013;35(4):398-406. doi:10.1016/j.genhosppsy.2013.03.018.
38. Uthman OA, Magidson JF, Safren SA, Nachega JB. Depression and adherence to antiretroviral therapy in low-, middle- and high-income countries: a systematic review and meta-analysis. *Curr HIV/AIDS Rep*. 2014;11(3):291-307. doi:10.1007/s11904-014-0220-1.
39. International Advisory Group for the Revision of ICD-10 Mental and Behavioral Disorders. A conceptual framework for their vision of the ICD-10 classification of mental and behavioral disorders. *World Psychiatry*. 2011;10(2):86-92. doi:10.1002/j.2051-5545.2011.tb00022.x.
40. Reed GM, Mendonca Correia J, Esparza P, et al. The WPA-WHO Global Survey of Psychiatrists' Attitudes Towards Mental Disorders Classification. *World Psychiatry*. 2011;10(2):118-131. doi:10.1002/j.2051-5545.2011.tb00034.x.
41. Clark LA, Cuthbert B, Lewis-Fernandez R, et al. Three Approaches to Understanding and Classifying Mental Disorder: ICD-11, DSM-5, and the National Institute of Mental Health's Research Domain Criteria (RDoC). *Psychol Sci Public Interest*. 2017;18(2):72-145. doi:10.1177/1529100617727266.
42. Reed GM, First MB, Kogan CS, et al. Innovations and changes in the ICD-11 classification of mental, behavioral and neurodevelopmental disorders. *World Psychiatry*. 2019;18(1):3-19. doi:10.1002/wps.20611.
43. First MB, Reed GM, Hyman SE, Saxena S. The development of the ICD-11 Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines for Mental and Behavioral Disorders. *World Psychiatry*. 2015;14(1):82-90. doi:10.1002/wps.20189.
44. Parnas J, Sass LA, Zahavi D. Recent developments in philosophy of psychopathology. *Curr Opin Psychiatry*. 2008;21(6):578-584. doi:10.1097/ycp.0b013e32830e4610.
45. Potter NN. Recent developments in philosophy of mind and psychopathology. *Curr Opin Psychiatry*. 2010;23(6):542-545. doi:10.1097/YCO.0b013e32833d41ed15.
47. Reed GM, Drescher J, Krueger RB, et al. Disorders related to sexuality and gender identity in the ICD-11: revising the ICD-10 classification based on current scientific evidence, best clinical practices, and human rights considerations. *World Psychiatry*. 2016;15(3):205-221. doi:10.1002/wps.20354.
48. Kleinman A. *Rethinking psychiatry: from cultural category to personal experience*. Free Press; 1991.
49. Littlewood R. Psychiatry's Culture. *International Journal of Social Psychiatry*. 2016;42(4):245-268. doi:10.1177/002076409604200402.
50. Sadler J. Values in psychiatric diagnosis and classification. In: Fulford KW, Davies M, Gipps R, et al. *The Oxford handbook of philosophy and psychiatry*. Oxford University Press; 2013.
51. American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Fifth ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing. pp. 5–25. ISBN 978-0-89042-555-8.
52. Kaplan & Sadock's *Synopsis of Psychiatry*. Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry; 11th ed. Wolters Kluwer. 2015.
53. Schatzberg AF, DeBattista C. *Manual of Clinical Psychopharmacology*. 8th ed.

54. Washington DC: American Psychiatric Publishing Inc; 2015.
55. Stahl SM. Essential Psychopharmacology. Neuroscientific basis and Practical Applications. 3rd edn. Cambridge, UK: Cambridge University Press; 2008.
56. Stahl SM. Essential Psychopharmacology: The Prescriber's Guide. Cambridge, UK: Cambridge University Press; 2009.
57. Диагностика и ведение биполярного аффективного расстройства.
58. «НейроNews: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2015 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2015>.
59. Диагностика и ведение большого депрессивного расстройства у взрослых.
60. «НейроNews: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2014 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2014>.
61. Диагностика и лечение эпилепсий у взрослых. «НейроNews: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2015 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2015>.
62. Дитяча психіатрія : підручник / Г. М. Кожина, В. Д. Мішиєв, В. І. Коростій [та ін.] ; за ред. : Г. М. Кожині, В. Д. Мішієва. – К. : Медицина, 2014. – 375 с.
63. Карманное руководство к МКБ-10: классификация психических и поведенческих расстройств с глоссарием и исследовательскими диагностическими критериями (Под ред. Дж. Купера / Пер. с англ. Д. Полтавца.– К.: Сфера, 2000.– 464с.
64. Классификация психических и поведенческих расстройств. Клинические описания и указания по диагностике. – К.: Факт, 1999. – 272 с.
65. Классификация психических и поведенчески храсстройств с глоссарием и исследовательскими диагностическими критериями (ИДК) // Составитель и редактор Дж. Э. Купер. – Издательство «Сфера», Киев, 2000. – 441 с.
66. Кузнецов В.Н. Особенности клиники и диагностики аффективных психозоврезидуально-органического генеза у детей и подростков. //Український медичний часопис.-1998.- 1(3)1998, - С.18-23.
67. Психіатрія (під ред. В.М. Козідубової, В.М. Кузнецова, В.А. Вербенко, Л.М. Юр'євої, О.О. Фільца, І.О. Бабюка).- Харків: Оберіг, 2013. – 1164 с.
68. Психіатрія. Збірник тестових завдань. Навчально–методичний посібник. Г.Я. Пилягіна, Т.О. Гончар, А.Г. Бондарчук, О.В. Зубатюк, Ю.Я. Челядин. <https://drive.google.com/file/d/0B5eFD4XXvyN8ekI4U19BTVFaeU0/view>.
69. Ургентна психіатрія (клініка, психодіагностика, терапія невідкладних станів). / Дзюб Г. К., Кузнецов В. М., Нестерчук Н. В. / К., 2010. — 190 с.
70. Psychiatry: Manual for medical students / Ed. By Professor Viktor P. Samokhvalov. – Simferopol. 2004. – 352 p.
71. Наркологія: Національний підручник : за редакцією проф. І.К.Сосіна, доц. Ю.Ф. Чуєва. – Харків : Колегіум, 2014. – 1500 с.
72. Наркологія. Психічні та поведінкові розлади, спричинені зловживанням психоактивними речовинами // О.К. Напрєєнко, Л.В.Животовська, Н.Ю. Петрина, Н.В.Рахман; за ред. О.К. Напрєєнка. – К. : Здоров'я, 2011. – 208 с.
73. Мінко О.І., Лінський І.В., Самойлова О.С., Мінко О.О., Шараневич І.О. Діагностика і терапія психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання психоактивних речовин. Посібник для лікарів. – Харків : Плеяда, 2009. – 108 с.
74. Мішиєв В.Д. Сучасні депресивні розлади: Керівництво для лікарів. – Львів : Мс, 2004. – 208 с.
75. Сосин И.К., Чуев Ю.Ф. Героиновая наркомания. – Харьков:«Полиграфсервис», 2002. – 147 с.
76. Сосин И.К., Чуев Ю.Ф. Табачная зависимость. – Харьков: «Торнадо», 2003. – 130 с.



77. Гельдер М., Гет Д., Мейо Р. Оксфордское руководство по психиатрии – Киев: Сфера – 1997. – т. 1. – 164 с.
78. Гельдер М., Гет Д., Мейо Р. Оксфордское руководство по психиатрии – Киев: Сфера – 1997. – т. 2. – 175 с.
79. Детская психоневрология (Под ред. Л.А. Булаховой). – К.: Здоров'я, 2001. – 496 с.
80. Критерії діагностики та принципи лікування розладів психіки. Клінічний посібник / Підкоритов В.С., Букреев В.І., Кузьмінов В.М. та ін. – Харків: Фоліо, 2001. – С.71-80.
81. Медицина невідкладних станів: Швидка і невідкладна медична допомога: Підручник / За ред. І.С. Зозулі. Розділ: Невідкладна допомога в психіатрії. Кузнецов В.М.— К.: ВСВ "Медицина", 2012. — 728 с.

#### ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бенджамин С., Гольдберг Д., Крид Ф. Психиатрия в медицинской практике Киев.: Сфера – 1999 – 179 с.
2. Голдберг Д., Хаксли П. Распространенные психические расстройства. – К.: Сфера, 1999. – С. 154-160.
3. Гурьева В.А. Психогенные расстройства у детей и подростков. М., 1996; 207.
4. Єрмолаєва М. В.. Психологія розвитку: Методичний посібник для студентів
5. заочної та дистанційної форм навчання, 2003 // режим доступу: <http://medbib.in.ua/psihologiya-razvitiya-metodicheskoe-posobie.html>.
6. Клінічна суїцидологія (за ред. Л.М. Юр'євої, Н.О. Марути, І.В. Лінського). - Харків, Видавець Строков Д.В., 2020. – 302 с.
7. Крыжановский А.В. Циклотимические депрессии. – К: Сфера – 1995 – 271 с. Марута Н.А. Эмоциональные нарушения при невротических расстройствах: Монография. — Харьков: РИФ «Арсис ЛТД», 2000. — 159 с.
8. Медична психологія: в 2 х томах. Загальна медична психологія (ред. Г.Я. Пилягіна) Вінниця: Нова книга, 2020. – Т.1. – 288 с.
9. Медична психологія: в 2 х томах. Загальна медична психологія (ред. Г.Я. Пилягіна) Вінниця: Нова книга, 2020. – Т.2. – 496 с.
10. Москаленко В.Ф., Горбань Є.М., Табачников С.І. Роль і місце соціальної психіатрії у сучасному суспільстві // Український вісник психоневрології. — 2002. — Т. 10, вип. 1. — С. 9–12.
11. Соціально-стресові розлади (клініка, діагностика, профілактика) (за ред. П.В. Волошина, Н.О. Марути). - Харків, Видавець Строков Д.В., 2016. – 335 с.
12. Сучасні проблеми суїцидології (за ред. П.В. Волошина, Н.О. Марути) Харків, Видавець Строков Д.В., 2017 – 288с.
13. Тести з психіатрії / Кузнецов В.М., Коротоножкін В.Г., Олійник А.В., Насінник О.А., Уралова Л.Т., Бондарчук А.Г., Костюченко С.І., Белов О.Б., Шейко М.В. К., 2009. — 234 с.
14. Эй А. Шизофрения: Очерки клиники и психопатологии. - Киев: Сфера, 1998. - 388 с.
15. Юрьева Л.М. История. Культура. Психические расстройства и расстройства поведения. – К.: Сфера, 2002. – 314 с.